

Stadsschouwburg herdenkt opstand van theaterstudenten

Smijten met rotte tomaten maakte veel acteurs kapot

KEMAL RIJKEN
AMSTERDAM

Tijdens de Aktie Tomaat in 1969 bekogelden theaterstudenten oudere acteurs met tomaten. Ze eisten een andere theatercultuur en kregen dat voor elkaar. Op zaterdag werd de actie herdacht op de plek waar de Aktie begon: de Amsterdamse Stadsschouwburg.

„Julie zijn een stelletje sukkels en watjes. Die twintigers van nu zijn verwend, verward en verstrooid,” zegt directeur Bob de Groot (63) van onderzoeksbureau TEC tegen de zaal van de Amsterdamse Stadsschouwburg. Overal zitten studenten van nu en actievoerders van toen. „Ik zie niks! Kom maar op!,” zegt hij. Meteen suist er een tomaat langs hem heen. Hij duikt weg. Dan volgen er meer tomaten. Ook die ontwijkt hij. „Julie mikken niet goed!,” zegt De Groot. Het publiek lacht en joelt. De sfeer zit er goed in.

De Groot houdt zijn speech vanwege het 40-jarige jubileum van de Aktie Tomaat. Op 9 oktober 1969 speelde theatergezelschap De Nederlandse Comedie het toneelstuk 'De Storm' van William Shakespeare. Tijdens het slotapplaus kregen de acteurs twee tomaten om de oren. De

Langzamerhand ben ik zelf degene die van het podium moet worden afgeschopt, zegt Freek de Jonge.

FOTO MARCO OKHUIZEN

Een historische foto van de Stadsschouwburg van Amsterdam, waar na de tomaten ook rookbommen werden gegooid. FOTO ANP/KIPPA

Nederlandse theaterrevolutie was begonnen. „Na de oorlog waren er een aantal deftige, gesubsidieerde toneelgezelschappen ontstaan. Die speelden vooral klassiek toneel.

Hierover ontstond in de jaren '60 onvrede bij jonge acteurs en regisseurs,” vertelt theaterhistoricus Rob van der Zalm van de Universiteit van Amsterdam. De studenten

eisten verandering, maar daar kwam weinig van terecht omdat de gezelschappen dwarslagen. „Uit onmacht en frustratie kochten twee theaterstudenten een zakje tomaten. Die werden gegooid en dat werd de Aktie Tomaat.” Na afloop volgden meer gooiacties met belegde broodjes en rookbommen. Van der Zalm: „Iedere avond kon het fout gaan. Veel acteurs van de theaterelite hielden er een trauma aan over.”

Eén van die getraumatiseerde toneelspelers is Ellen Vogel (87). „Ik heb de Aktie Tomaat zelf meegemaakt en ben daardoor getroffen. Maar nu is het al zo lang geleden. Ik wil er niks meer mee te maken hebben,” zegt ze.

Jarenlang had Vogel moeite met spelen. Ook acteur Willem Nijholt ging lang de bühne niet meer op. Anderen grepen naar de drank. Ondanks al dit leed bracht de Aktie Tomaat een vernieuwingsgolf teweeg. „In de jaren erna kwam er ruimte voor eigentijds theater, openluchttheater en kindertheater,” zegt Van

der Zalm. Maar toch hebben de acti- visten spijt. Zo wil tomatengooier Lien Heyting er niet meer over praten. Oud-actievoerder Ursul de Geer (63) gooide destijds een rookbom. Jaren later had hij een gesprek met Ellen Vogel. „Ze heeft me er heel erg op aangekeken en vertelde hoe ze kapot is gemaakt. Dat ze nooit meer de oude was,” zegt hij. De Geer heeft geen spijt van zijn daden. „Ik heb niemand omgebracht en deed het uit liefde voor het toneel.”

In de stadsschouwburg is Rob de Groot klaar met zijn openings- speech. Na een daverend applaus verspreidt iedereen zich door het ge- bouw voor lezingen en workshops. In een zijzaaltje vat cabaretier Freek de Jonge (65) de gebeurtenissen sa- men.

„De generatie die vroeger streed tegen het establishment is nu het establishment geworden. Langzamerhand ben ik zelf degene die van het podium afgeschopt moet wor- den,” zegt hij. Het publiek lacht, ter- wijl er nog een tomaatje door de zaal gaat.

Ja Frans,
wij zijn echt de
goedkoopste.

Gewoon doen.

2x op rij
als goedkoopste getest*
door de Consumentenbond

Berekening op basis van gemiddeld jaarverbruik: 3.500 kWh elektriciteit en 1.850 m ³ gas (in gasregio 4)				
Groene stroom (variabel)	NLEnergie	Nuon	Eneco	Essent
Verbruik	€ 281,89	€ 390,60	€ 352,11	€ 351,05
Vastrecht	€ 83,88	€ 23,88	€ 23,88	€ 24,99
Energiebelasting	€ 451,85	€ 451,85	€ 451,85	€ 451,85
Heffingskorting	€ -379,16	€ -379,16	€ -379,16	€ -379,16
Totaal stroom	€ 438,46	€ 487,17	€ 448,68	€ 448,73
Gas (variabel)				
Verbruik	€ 400,65	€ 604,95	€ 606,78	€ 587,01
Vastrecht	€ 83,88	€ 29,88	€ 23,88	€ 24,99
Energiebelasting	€ 347,84	€ 347,84	€ 347,84	€ 347,84
Totaal gas	€ 832,37	€ 982,67	€ 978,50	€ 959,84
Totaal	€ 1.270,83	€ 1.469,84	€ 1.427,18	€ 1.408,57

BESPAAR per jaar

€199,01

BESPAAR per jaar

€156,35

BESPAAR per jaar

€137,74

Bel gratis 0800-4664
of kijk op nederlandenergie.nl

Nederlandse
Energie
Maatschappij

Er wordt vergeleken met variabele tarieven. Deze worden normaliter per 1 januari en per 1 juli van een kalenderjaar aangepast; De vergelijking is gebaseerd op de tarieven die op de peildatum 1 oktober 2009 op de websites van Nuon, Eneco en Essent te vinden waren; De vergelijking is gebaseerd op de prijsaanbieding die de Nederlandse Energie Maatschappij hanteert vanaf 13 mei 2009; *Gepubliceerd in de Consumentengids van mei & oktober 2009 op basis van een contract voor onbepaalde tijd met variabele tarieven; Er wordt vergeleken met het meest vergelijkbare product, tegen reguliere tarieven; De besparing is berekend over het jaarverbruik; Verbruikstarieven zijn gebaseerd op enkeltarief; Het vastrecht ligt bij ons hoger. Dit betekent dat uw voordeel bij minder verbruik kleiner zal zijn. Bij meer verbruik zal het voordeel juist groter zijn; De Energiebelasting is als volgt berekend: € 0,1291 per kWh, € 0,1880 per m³ en € 379,16 heffingskorting; Totalen zijn inclusief BTW en Energiebelasting, exclusief transportkosten.